

י י ד י ש ע

פעם מער צייטונג

ה'תקס"ב כ"א אלול תשי"ג
ה'תקס"ב כ"א אלול תשי"ג
ה'תקס"ב כ"א אלול תשי"ג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יערען מאן
פרענסערייען
און דער פרינציפאל-אדמיניסטראטאר

Nr. 119. ניינטער יאהרנאנג. פעסט, מאנטאג א חשוון ה'תר"ל"ח. Pest, den 8 Oktober 1877.

דער הריעג.

ווי האבען אינס יעצט אויף איינע זעהר-
העשטיגע אונד הארטגעקענע ווינטער-הריעג נע-
פאסט צו מאכען - פאן איינער וואפענשטילל-
שטאנדס- אידען נאר פירענעם-פערעהאנדלונג
איזט קיינע רעדע קעהר, אונד עבענאז ווא דער
דייטש-פראנצאזישע קריעג אויך אים ווינטער אויף
דאס העשטיגסטע וויטהעטע, וויירד זיך אויך דער
רוסיש-טירקישע קריעג פאם האלטען ווינטער נוכט
צוריקשטעקען לאססען, אללע אינשטאלטען פיר
דען ווינטער-העלדעגט וינד בערויסט געשראפען,
בייא סילוסטריא האבען דיא טירקען איינע פעם-
מע דאני-בירקע ערויסגעט, אים דען איבערהאנג
נאך רוימען צו ערליכטערן, דיא רוסען האבען
ווייערע צווישען סיסמאוי אונד צימניטע איינע
אויבערנע דאני-בירקע בעשטעללט, דערען מאם-
מען זיך אויף צווייא טייליאגען גולדען בעליפען
ווערדען, דער רוסישע האווער האט נאך פעטערס-
בורג מעלענראפשי דען בעפעלה ערטהויילט, דאס
מאן אויס ווערער נייע ארמענען נאך בילגאדען
צור פערשטערקונג שיקען זאלל, טראצדעם דיא
קאווערליבע נארדע שאן אס 18-טען אקטאבער
פאלשטישטעגונד אויף דעם קריעגס-שיילאפטע
זיין ווירד, בעפאלד דער רוסישע קאווער דיא זא-
פארטיגע אבערוונג איינער נייען הירטען ארמען
נאך בילגאדען, אויך האט דער רוסישע קאווער
בערויסט פיר זיין ווינטער-קווארטער געווארנט,
אין א-ניי-שטעטען איזט עס אויס אינוויסלד נע-
ווארדען, ווייל דער דיא נעהע דער טירקען פירט-
טעט אונד ער ווירד זיין הויפט-קווארטער נאך
דעם האהער לייענענען סיסמאוי פערלענען אונד
ווען עס אויס אויך דארט געזינד צו מיטער
ווערדען זאללטע, זא ווירד ער אין בומארעסט, ווא
אויך דיא רוסישע קאווערן ערווארטעט ווירד, א-
בערויסטערן.

דער נייע אבער-קאממאנדאנט סיליאמן
פאשא האט שאן אויך דען אנדרשעס-קריעג אס
פלוסע יאנטרא בענאנגען, וואס עבען דען רוסי-
שען קאווער זא זעהן בענענסטיגט, דאס ער זיין
הויפט-קווארטער פאן אהר-שטודען דאס סיס-
מאוי פערלענען ווייל, - אין אוינען ברינגט ביי-
באדע יעדער מאן איינען נייען טירקישען זעג,
פאר מארס זינד אין דער שלאכט פאם 9-טען
אקטאבער אלליין פרינציפאלען רוסען געפאללען,
מוטהאר פאשא פרינציפאלט נון אללע אראבער-
מונגען, אים וועהרענד דעם ווינטערס אים רוסי-
שען געביעטע ביז טיפליס פארדרינגען צו קאנגען.

נור פאר פלעיונא איזט יעצט דען טירקען
אין בליינע מאלאךר אססירעט, אס 1-טען אק-
טאבער וואללט דער טירקישע גענעראל
שעפעט פאשא איינע דריטטע צוהור פאן ארצ-
פלוניא בעוועקטעלענען, דער רוסישע
אבערסט לעוויס האט נון הויפט געלאה-
רען אונד ווארף זיך מיט איינעם רעניטענטע אין
הינטעראלט אויף דיא שטראסע צווישען זאפא
אונד פלעיונא - אונד זא וואר עס דארט דען ר-
אונד געלוינען, איינען טירקישען טראנספארט מיט
זאלן אונד איינציג-מיטטעלן אונד איבער 1000
שטיק פיעה אונד 80 פערדע איינציגאנגען, דיא
רוסען ערשטאשען אויך דיא דארטענען שטרא-
סע-בירקען אונד דיא מעלענראפע-ליניען.

זא מערדעטע נעמליך איינע רוסישע

אמטליכע דעפעטע, איינער דיעזער מעלדונג זינד
נאך זיט פריטאן פאלגענדע דעפעטען פאם
הריעגס-שיילאפטע איינגעטראפען:
פ ע ט ע ר ס ב ו ר 6 טען אקטאבער, דאס
רוסישע קריעגס-מיניסטעריאס האט זעהר בע-
דייטענדע ריעפערונגען אן ווינטער-קליידערן א-
געארדעט, אויך ווארדען 50000 נייע ווערנדל-
געוועהרע בעשטעללט, אייסערדעם ווירד פאם
הריעגס-שיילאפטע נאך פאלגענדעס נעמלדעט:
בייא סילוסטריא בערויסען דיא טירקען איינען
דאני-איבערהאנג פאר, אים שיפא-פאסט האבען
אס 2-טען אקטאבער איינע געלעכטע שטאטס-
געלדען וואויא אויך ווינטער גענעראל פער-
וואנדעט ווארדען, אס 1-טען אקטאבער מאכטע
איינע טירקישע ארמע-אבטחילונג איינען אים-
פאלל אים פלעיונא נענען און נאהע געלענענטע
דארט, זא ווארדען אבער פאן דען רוסען צוריק-
געווארען, היעכיא ווארדען 2 רוסישע אפציע-
רע פערוואנדעט אונד 40 רוסישע סארלאטען נע-
טארדעט אונד פערוואנדעט, אס 2. אקטאבער
האבען דיא טירקען אים פלעיונא אין העשטיגסט
באמבארדירען נענען דיא רוסישען שטעללונגען
עראפעטע, דאס פיערן הייער פארט - הייסע
ווארדען אין רוסישע אבערזאנדער צו אסמאן
פאשא געשיקט דעמיט ער דיא בעשטאטיגט דער
רוסישען אונד אייפלעוונג דער רוסישען
פערוואנדעטען ערלייבט אסמאן פאשא ערקלער-
טע זיך דאמיט איינפערזאנדער.

ק א נ ס ט א נ ט י נ א פ ע ל 6 אקטאבער,
ניכט נור מעהעטער אלי פאשא זאנערען אויך
אחמעד עיב פאשא (דער אין האנטראד קאם-
מאנדורטע) איזט פאם קריעגס-שיילאפטע אבע-
רופען ווארדען, דער טירקישע קריעגס-ראטה וואר
מיט דעם לאנגזענען פארנעהן דיעזער קאממא-
דאנטען אינעפריעדען, סיליאמן פאשא האט דאס
קאממאנדאן איבער דיא טירקישע וועסט-ארמעע
אס 10-טען אקטאבער איבערנאמען, - דאס לעצט-
טע פאן געסטערן אבער דארטען מעלענראס
טיקטאר פאשא (איים אויען) מעלדעט, דאס דיא
מיט איינעם פערלוסטע פאן 5000 מאן אויף אל-
לען ווישען צוריקגעשלאנגען רוסען זיך ווייט נע-
נען דיא גענצע צוריקגעהען מיסטען.

ב ו ק א ר ע ס 6 טען אקטאבער, זייט
געסטערן בענאנגען דיא טירקען נענען דיא נאנצע
ליינע דעם יאנטרא-פלוסעס איינע אללגעמינע א-
נדרשעס בעוועגונג, איינע נאסערע שלאכט ווירד
היער ערווארטעט.

נון הייער אס יאנטרא-פלוסע קאממאנדירט
יעצט סיליאמן פאשא אונד אויטעם איזט יעצטע
דיא הייער צו צויען, דאס ער הייער שנעללעך
אינד ראשען פארנעהן קאנן, אלס אים שיפא-
פאסט, ער זעלבסט בעאנטראגט דיא אבער-
פונג פאן מעהעטער אונד אחמעד עיב פאשא,
ווייל דיעזע טירקישען פאשא צו שלעפענד אונד
צוידערנד פארנעאנגען ווארען - אונד נון זאלל
ער צויען, וואס ער אים שטאנדע אים!

היינט פריה זינד הייער פאלגענדע דעפעטען
איינגעטראפען:
ק א נ ס ט א נ ט י נ א פ ע ל 7 אקטאבער,
דיא אויזאכע דער אבערוויינד דעם ביהערונגען
אבער-קאממאנדאנטען מעהעטער אלי פאשא
איזט פאלגענדעס: מעהעטער אלי פאשא וואר דער
אניכט, דאס דיא טירקען הייער קיינען אננרופע

אויף דיא רוסען מעהר אינטערנעהמען זאללען
דא דער ווינטער אין בילגאדען אהנעהן נעניג
נענען דיא רוסען קעמפען ווירד, דאס טירקישע
קריעגס-מיניסטעריאס אבער איזט איינער אנדערן
אניכט, עס ווייל דען רוסישען ארמעען קיינע
צייט ציר ערהאלונג אונד פערשטערקונג, דאססען,
דיא טירקיא ווייל נאך אין דיעזעם ערעכטטע
איינען ענטשיידענדע זעג איבער דיא רוסען ער-
היינען, דער נייע אבער-קאממאנדאנט סיליאמן
פאשא ערהעלט דאהער דען בעפעלה, זיינע
קריעגס-ערהעיליקייט זאפארט אהנע זיימען אונד
מיט נראסטעס אייפער צו בענינען.

ק א נ ס ט א נ ט י נ א פ ע ל 7 אקטאבער,
אבערדעס, מעהעטער אלי פאשא האט ניכט גענצ-
ליך אבערדאכט ער אים יעצט ווערער צום
קאממאנדאנטען דער טירקישען ארמעע פאר
מאנטענערא עינאנט ווארדען, ער האטען זיך
שאן אנפאנגט אסמאן אים בעקעמפער אונד
בעוועגער דער מאנטענערינער אויף דאס בעסטע
אויסגעצויכעט, אונד נון ווירד ער יעצטע דען
קאמפ נענען דיא אינצווישען פארנערוונגענען
מאנטענערינער וועדער אייפלעכטען.

ק א נ ס ט א נ ט י נ א פ ע ל 7 אקטאבער,
נאכטס, איינע געשטעטע דעפעטע בוקטדאר
פאשא'ס אים אויטען שטעטע דיא פער-
לוסטע דער רוסען אין דער לעמ-צ-
טען שלאכט בייא קארס אויף צעהנ-
טויזענד מאן, ווערדענד דער פער-
לוסט דער טירקען נענען 2000 מארטע אונד
פערוואנדעטע בעמערענט.

ק א נ ס ט א נ ט י נ א פ ע ל 8 אקטאבער,
דער נייע טירקישע קאממאנדאנט אים באלקאן-
געבירען, גענעראל רעפא פלעיונא אייסנעפארט
באלקאן-געבירען קאס עס אס 10-טען אקטאבער
צו איינעם צוזאמענשטאנען צווישען טירקען אונד
רוסען, איינע קאמפאנען זיך אין געלעכט וועלכעס
מיט דעם צוריקשלאגען דער רוסען ענדעטע, -
דער נייע אבער-קאממאנדאנט סיליאמן פאשא
מעלדעט, אס 4-טען אקטאבער מאכטען דיא ר-
סען איינע אננרופע אויף דיא פארנעאנגען אונד-
דער ארמעע, זא ווארדען אבער בלוזיג צוריק-
געשלאגען, צו איינער נאסערן שלאכט ווירד עס
נון באלד קאמפען.

ב ו ק א ר ע ס 7 טען אקטאבער, אים
דעם רוסישען הויפט-קווארטער ווירד נעמל-
דעט, אס 10-טען אקטאבער (איבערמאנדען) זאלל
היער הויפט-שטורם נענען פלעיונא אייסנעפארט
ווערדען, דיא פערזאנלעך רוסיש-רומענישע
ארמעע ווירד אלל איירע אנשנערענגענען אונד-
דען, אים אין דיעזען מאנען דעם ביהער אינ-
איבערווינדלען פלעיונא ערלירד בייקאמפען צו
קאנגען, ווירד נון אויך דיעזער שטורם אבערשלא-
גען ווערדען, דאן ווירד מאן פאן פלעיונא בלאס
איינע בעאכטונגס-ארמעע צוריקלאסען אונד
זיך דאן נענען דיא טירקישע פלעיונא רוסט-
שיק ווענדען, - וואו עס אויסט זאללען אויך אינ-
טער דער ארמעע סיליאמן פאשא'ס פיעלע ענ-
לישע אפציערען זיין, וועלכע דען טירקען מיט
ראטה אונד טהאט דיענען, וועפאלב יעצטע דיא
הויפט-מאכט דער רוסען נענען סיליאמן געווען-
דעם ווירד, -

אזט זיך ווערדער אויף פרייען פוס נעשטעללט ווארדען. דאס בעווייזט זיך דאס אין אינאנאן אין וועלל ועלכטט מיט טאדעליכעס איינזאנע נאך אונזערשטאנד בלייבט.

דיא נייטעסטן דעפעטען.

היינט פיהר זיך היער פאלגענדע דעפעטען איינגעטראפען :

ק א נ ס ט א נ ט י נ א פ ס ל 4. אקטאבער.
 מאן נלייבט היער דאס מעהעמטד אלי פאשא דאקער אונזערעטע ווארדען ווייל ער צו לאנג. דאס איז שלעפטער פאלגענאנען וואר איז ווייל ער זיך פלאטעליך פאן בעלא נאך פאקאוי צווייטעגעאנען האטעט. ערעטע ווייזר זיך דער ניי אבער קאטמאדראטט סלייטאן אס יאטרא-פליטע נעשעלדען עהטען. אס יאטרא-אזט דאקער איינע נדראטע שלאטע פאקאוי-שטעהער.

ב ו ק א ר ע ס ט 4-טען אקטאבער. דיא רוסען אין בעלא אונד פאך פלעינא האבען בע- דייטענדע פערשטערקונגען ערהאלטען.

ק א נ ס ט א נ ט י נ א פ ס ל 4. אקטאבער.
 אבערס. דיא נייטעסטא אונד מיטשטאך צווישען קאסי אונד אלעקסאנדראפאל (אין אזיען) געליע- פערטע שלאכט ווארדען דער הארטיגעקייט דער אויס- נאנג וואר לאנגע צווייפעלאפט. דא עס אפאנטס דער רוסען געלינגע וואר איינע טויזנטע שטעל- לונגען צו בעזעצען. נאכהער אבער ווארדען דיא רוסען מיט איינעווער נדראטע פערליסטען צוריקגעשלאנגען - איז דער געגענדע זינע אזט אויף זייטע דער טייקען.

נעשעפטס בעריכט

ווייזען סע אקטאבער 10,96 - 10,99 נולדען.
 קורקורין סע מאי 7,25 - 7,30 נול.
 האפע סע אקטאבער 6,53 - 6,60 נולד.
 סעסער סע אקטאבער 6,60 - 6,65 נולד.
 אס 3-טען דער אונזערשטע סעסער זאבען מארקטע ווארדען 3674 שטיק נאס- אונד 10384 קליינ-שטיק צו מארקטע נעכטאס. היפען ווארדען פערקויפט :
 36 שטיק סע אקטאבער 80 - 80 נולדען.
 36-טען דאס סאאר און 1870 דאס סאאר און 210 - 248 נולד.
 1467 קוטע דאס סאאר און 180 - 180 נול. 84 סעל-קוטע דאס שטיק און 70 - 160 נול. 205 שטיק ביסעל דאס סאאר צו 117 - 172 נול. 167 שטיק עקלענע דאס שטיק און 18 - 115 נול. 10217 שטיק סע אקטאבער 10 - 18 נולד.
 סיינע סע 100 קולא : אקטע-פלייש 46 - 50 נולדען קול-פלייש 43 - 48 נולד. קאלב-פלייש 60 - 80 נולד. ביסעל-פלייש - נולד.

דאטע-צייטונג פאן 8-טען אקטאבער 1877.
 ב ר י ז 61 52 12 88 19

עראנווארטיקע דעקאטע : מאר בריי רייז.

פוטש' מיטפערטוועלט ביזט? היערקען זעצטען זיך דיא 4 מענגער ניעדער אונד וואלשען אייס דער וואהונג דעס הערן העלף ניכט ווייזען. דערעלבע שריעט זאגליך אן דער סאדרא-פוטש מאן ט ה א י ס, אים צו ערפארען וועס האלב ער איהם דיען? מענגער אויף דען האלד נעשיקט - דאך עס האט מינע אנווארט. דער ארטע העלף קאנטע ניכט איינמאל דאס צימער פער- לאסטען קאנע אויף שריטט אונד שריטט וויא פאן באזען נייטערען פאן דען זאק-שריערען בע- נלייטעט צו ווערדען. דאס נאכטס גענטע ער זיך ניעדער ווערענע דער פיער מענגער אים דען טיש זיך זעצטען, אים דיא נאנצע נאכט הנהורד רעכט לוסט צו טוינקען אונד אהרען 'פלאבער' צו שפילען. מאן מאלט זיך דעקען וועלך אוינ- הינע נאכט דער ווילדע העלף צו באראכטע דער זיך דא וויא איינע נעמינער פערברעכער אינטער 'פאליציי' לויכער איינזיכט זעהן ער שריעט זינע קלאנע אין דען צייטונגען - אללין אל דאס נייטעט איהם בלוט-ווענע. דעס אונזענס שאנד ער פאם בעטעט אויף איינע זאק-שריערען דאס נאכט הנהורד אין איינע צינעטאן צו האבען זיך נונג ער אין דען רייכסטא. צוויי זאק-שריערען בענלייטעטען איהן אבער ביז ער טהורד דעס רייכסטאנעם. היערקען דיא אונזערען צוויי אין זינער וואהונג צוריקגעבען. אים רייכסטאנע רייכטעטע מאן נאטורליך אן דען מיינסטע-פיער- זיענעטען איינע אינטערפעלאציאן דאס ער דען ניעדער ערקלערען וועס האלב דען העלף דען דאך אלס דעפטיהער אינפער לעטערד אוי- אינטער פאליציי לויכע איינזיכט נעשעללט ווא- דע? הערר טיט ערקלערען: 'ער זיסט פאן דעס נאנצען ארפאלע קיין שטערבענס-ווא- בען דאס איבערראשענע מאן טעהר. הערר טיט פערשפארד אללעס איינזעצטען, אים צו ער- פארען ווער דען דעס העלף דיען 'שטעהער' נעשעללט האבען מאן פערטיהעט. דאס 'אין אינטערפעלאציאנעס' פאלי צו א-ב-ע אטע ער אויף איינע קאסטען פיער זאק-שריערען מיט דעס איינזעצטען בעזעצטען דאס זיך דיא שריט- טע דעס הערן העלף אים נעדישען בעוואצען מאנען. דיען איינעפילדערען זאק-שריערען פערשפארדען יעדאך דיען איינזעצטען ניכט- אנטשאפט דיא הערן העלף אים נעדישען צו איבערלאזען און דען דאפאן ניכט נעדישען זינען זיך נעראכטען אין זינע וואהונג מיט דער ערקל- רונג : זיך העטען דען איינזעצטען ערהאלטען איהן אים 'נעדישען פאליציי' צו איבערלאזען. דיעס איז אונד דיא אירואכע דעס שטעקאטעס.

(וואננער ווארדען פאלי- זעל אס 10) דער הינע פאפעטאר לאדוסלויס וואנער, דער דען זאקן דעס 'ויסטי- מיטעסערס פערזעל אים וועללע טאדעטע (ויע- הע 115)

ווינע נעשעריבען ווירד, שטעללש זיך הערריס, דאס דער 'פוטש' איינען ווייט נעשעריבערען צויער האטען, אלס בלאס אים רוסעניק אדער זיך דיא מאלדוי איינזעצטען אים דורך צעשטאונג דער איינזעצטען דער רוסישען ארמעע אי- נען שאדען צו צופלינען. עס ווארדען אין ווינע-ליך וואפענ-זענדונגען ענטדעהט. דער נאך וואר- שווא איז נאך פערטערסונג בעשטימט ווארען דיא איינזעצטען דיעזער וואפען זינען וויא עס זיך אים דען כווערן דער איינזעצטען דירעקטאן הע- רייכטעללש. לויטער פאלקע דיען האטען אלאו רייכטס נעדישערעס פאן אלס אין רוסלאנד ועלכטס איינע נעוואלשען העוואלציאן צו שטופען? מאן וואללעט אלאו איהן רוסען ניכט בלאס אין רוסע- נייען זאנערען אויך אין איהרעס איינזען היינע פערטיהעטען. דיא אבער צווישען איינזערען אונד ער- בעי אונד רוסלאנד ווינען נערהאפטען דאס רע- וואלוציאנערען אין 'פערטרא' בעשטעהט זא איז עס ועלכטעטערשטענליך, דאס דיא פאנזענע- איינזעצטען דיעזער וואפען אין ווינע פעסט-נע- האלטען ווערדען אבערענס ווירדען מאן איינ- אויך ווען אין זאלבער 'פערטרא' ניכט בע- שטינען דיא איינזעצטען דער וואפען אונזעהל- טען האבען. זיך האבען אין דאך דיא ווערע- הייטעשעללינג דעס 'פאליציי' לויכעס צום צויער- קע וואוירד דיא אינטערעסטען איינזעצטען מא- נארביען בעקאנטליך ניכט ווענער בעריהער ווערדען אלס דיא אינטערעסטען פאלאנדס אונד פרייסעס. איינע נלייבט דאס נאנצע זיך אים נעדישען פאן ביסטארק אונזעשטעטען ווארדען אים איינזעצטען מאנארכיע צו נאטורליך דען רוסען הילפע צו לייסטען - איינע באקאנעטער אט- לויכע דעפעטע נלייבט, דאס מאן אים רוסישען הייט-קווארטירען שאן לאנגע פאן דיעזען אי- נארשי-פאלענען רעוואלוציאנערען אינטערע- טען וואיסטע אונד דאס מאן דאקער אויך אללע אונדרינגען אונד מאס ערעלן נעשעללט האט אים דיא אין רוסעניען איינזעצטען אינאנא- אונד פאלען זאפארט צו בעקעמפען אונד ניע- דערציאלען.

(אין דעפטיהער אונ- טער פאליציי לויכער) זינען זינען וויא וויר בערייט נעשעללט ווא- היער דיא נאכריכט פערטיהעטען דאס אויך דער דעפטיהע אינאנאן העלף אין דען וועכענליכע- פוטש' דערוועלטען זיך דיא זאכע האטע בע- רייטע אויך פאלענען דיא פיר איינע ערנסט- צו שאפאכאט פיר איינען שאס היינזען צו ערנסט- האטע זינען אס 8-טען דעס אבערען ערשינען * עטליך אין דער וואהונג דעס הערן העלף זאק-שריערען מיט פאלענערען ערקלערען: איינ- זינע נור אלס זאק-שריערען נעקלירעט. נעדישען אבער ער נעדישען פאליציי אונד האבען דען איינזעצטען זיך צו בעוואצען ווייל דיא אין דען

רוכט- אונד מעהל- פרייז- טאנעללע		פרייז- טאנעללע פאן 4 אקטאבער	
פרייז	פרייז	פרייז	פרייז
15	10410	15	10410
20	561	20	561
20 50	939	20 50	939
120	939	120	939
60	5764	60	5764
22 25	1162	22 25	1162
80 50	118	80 50	118
80	315	80	315
92 06	314	92 06	314
78 75	107	78 75	107
76	111 25	76	111 25
76 65	119 60	76 65	119 60
85	132	85	132
81 50	25	81 50	25
98 25	15 50	98 25	15 50
76	61 75	76	61 75
76 65	39 25	76 65	39 25
91 12	92 60	91 12	92 60
81	17	81	17
80 50	12 75	80 50	12 75
84	14 60	84	14 60
80 50	38 75	80 50	38 75
	25		25
	13		13
	39		39

פרישערע ניווארישען

(קראנפרינץ הודאלף - האנא אונגארישע קאני פרישען)

האנא אונגארישע קאני פרישען - האלט טויטש דרא מעלדונג איין, דאס פארן אין דען קראנפרינצען הודאלף צום קאניע פארן איינ- נארן קראנען צו לאסען! אין נייטע לעבן איינ- טויטש קינדע מעלדונג ווערער זעהר פריהאלטען און און אלע פאליטישען בלעטערען עס- מערייטס אונד אונגארישען מיהען זיך פערענעט- אכ, אים פאר איינע זאלען שריטש אריבער איי- נען קאלטבארען נוינד אויספירען צו מאכען. קאניע פראנץ יאזעף שטעהט אין קרעטיגעס מאנעט-אלטער אונד פירט דא רעניערונג צו- אללעמיניגען צופרידענהייט דער עזאמטע- בעפאלקערונג דער נאנצען מאנארכיע. דאס האט זיך וואהל בערייטש היינע עראייגעס, דאס דער מאנאך נאך וועררענדט זיינעם לעבענס-זיינעס זאהנע נאך רעניערונג איבערנאב, דאס געשאה יעדאך נור אין איינעם דער פאלגענדען דרייא- פעללע: 1) ווען דער מאנאך זעלבסט דורך דיערענדיק קרענליכקייט פערהינדערט אים, דאס רעניערונג זעלבסט פארטצופירען: 2) ווען דער מאנאך דורך אלל צו נראכט שטרענגע זא און איבערלעבעט נעמאכט, דאס ער איינען אלל- געמיניען אויפשטאנד בערייטעט, אין דיעזעס אללע טויטש ער דא רעניערונג צו נענטען זיינעם זאהנע אכ, נעניען וועלכע דאס פאלק נאך ניכטס איינע-ווערען האט: 3) ווען דער מאנאך, דורך איםשטענען נעמאנהייט, דעס פאלקע זאלעט פערשרעקענען מאכט, דאס דער נאך ניכט נען איינפירען מאכט ער און אבער זיין ווארט ניכט צוריקנעהמען קאני, איבערניכט ער דא רעניערונג זיינעם זאהנע, דער דורך פער- שפעטיגע זיך נאך ניכט דאס הענדע געבליבען האט! - קיינער דיערע דרייא פעללע וואלטען יעדאך הייער אב, דער נענעווערטיגע מאנאך עסטערייכ-אונגאריש בעפאלדעט זיך אין בעסטער געזונטהייט אונד קאני דאס הארע דא רעניערונג מיט קעאלטער אונד נאני נום פארשפירערען ער האט אויך מינע פערשיינענען געטראפפען ווארדן ער דא אונגעפרידענהייט דער בעפאל- קערונג נענען זיך הערוואפען יארען העטטען ענדליך האט אונד מאנאך עס געוויס ניכט בע- רויט, דאס ער זיינען פאלכען איינע קאנישטי- צאן אונד דא פרייהייט ניכט בלאס פערשראפען זאנערן אויך אין פאללע מאסע נענעבען האט עס אונד דאס ניכט אבזעהען, וועלכע צויעק מאן מיט דאס בעאמבונגען קראנען דער קראני-

פרישען הודאלף צום אונגארישען קאני פרישען

נען וואהל. * (אכטער נע צור פייער ליי- כען עראפפונג נונד דעס ראבבי- נער-ס עמינארס.) צו אינזערעס אין פאר- נעם בלאטטע נעכראכטען בעריכט אבער דא עראפפונג דעס סעמינארס וואללען זיך נאך פאל- גענדעס נאכטראגען: ביא דיערע פארליכען עראפפונג ווארען פיעלע יודישע אונד ניכט-יודישע נעלעהרטע דעס איי- אונד אויסלארעס צוגעגען. אויך דאס דעברעציער פערמירטע קאללעגיאם, דאס מארמאראש-טענעטער פערמירטע ליצע- אים איינע דאס פערסבורגער עוואנגעלישע ליצע- ווא אויך דא קעטשקעמעטער פערמירטע האב- שילע האבען אהרע פערשרעקען איינע בעני- סונג-העלעראמסע הייערע נענענדעס, אין דער עראפפונג-ס ערע שווייט 1806 ערס ווארדען ווא בערייטש ערוועהנט, דא נאנצע נעשיכטע דיעזעס ראבבי-סעמינארס-ערענהייט, דער נע- דאנעטע איינעס ראבבי-סעמינארס אין אונגארי- ווא נאך אים יאהרע 1806 אויסגעטייכט אונד קאם אויך אין דען יאהרען 1807 אונד 1844 צור אנרע- גונג, אים יאהרע 1849 נאך אויסערוויקען דער אונגארישען רעוואלוציען האט דער עסטערייכ- שע נענעראל היינע דען אונגארישען יודען ווענען איהרער בעטהיילונג אן דער רעוואלוציען איינע נעה-שטאפע פארן איינער מיליאן גילדען איי- ערלענען וועלכע סוממע אבער אונד קאני אים יאהרע 1850 דען יודען פאר אונטערריכט-צויעכע צוריקשענקטע. שאן אים יאהרע 1856 העטטע אים דיעזעס פאנדיען דאס סעמינאר ערוויכטע ווערדען זאללען. אים יאהרע 1864 לעט דא דא- מאליע אונגארישע שטאטסאלטערען דאס יאהר- טען יודישען נעלעהרטען אים אונגארישען בעריי- אים דא סעמינאר-אונגעלענעהייט דורכצוברא- הען. יאהרע הייערע קאם אונטער בעמיהונג דעס נון פערשיינענען בראנאס איוואש דער קאנירעס צו שטאנדרע אונד נאך פיעלען שווערונג- קייטען קאנטיע ענדליך דאס סעמינאר אס-4 טען אקטאבער 1877 פאלפונג ווערדען. צום של- סע האט אויך דער פרישעטע יודישע אונד- שרייבער, דאמטאר לעאפאלד קאספערט אים ווען, איינע רעדע געהאלטען, וועלכע פארן דען אונ- זענערן מיט דאסעס בייפאלע אויסגעמאסען ווארדען. אבערען ווארדען איינע דאסאטיגע מאהנערע פעראנטשטאלטעט, צו וועלכע אללע היימישען אונד אויסלענדישען יודישען אונד ניכט- יודישען נעסטע געלארען ווארען אויך פיעלע דע- פטיטירטע יארען ביא דיעזער טאפער אונגעזעה- עס ווארדען פיעלע פרינ-שפריכע געהאלטען אין

וועלכע דעס פערשטארבענען קוליס-מיניסטערס איוואש אפמאלס ערוועהנט ווארדען. אויך דער נעמישע יודישע נעשיכט-פארשער דאקטאר- נעמיש (פראפעסאר דער יודישען נעשיכטע אס ברעסלעווער-ראבבי-נער-סעמינאר) אונד דער דע- פטיטירטע טאנאזע העלשען טרינ-שפריכע, דר- קאניזעלינג טראנאזע, דאס וואהל דעס זעהר היינען אונד געבליבענען דאקטארס לעאפאלד קאספערט, דער זיך אויך דורך זיינע יודישען ער- צעהלונגען און בערהייט נעמאכט האט. פרי- טאנאזע פארמירטע וואס איינע פערזאנסלונג דער אוראלעליטישען דעפטיטירטע פערזענלעכע אונד ביא דיעזער נענענעהייט ווארדען נראכטע אונד מען צו אינטערעסירטע דער סעמינאר-שילדע נעשפענדעט, זא שפענעטע לעא אללענערע אים עפיערעס 1000 גילדען, אינאן אוועקנעה- טער אים סעמינאר 1000 גילדען, אינאן שווי- בער אים ראבב 1000 גילדען, אנטאן שווינפעלד אים העברעען 1000 גילדען, היינריך נוסמאן אים נראכט קאנישא 500 גילדען היינריך ראועבערג אים קיש-צעלל 200 גילדען אונד ערווארד מאנרעל אים ניר-באמאר 100 גילדען. פרייטא אבערס ווארדען ווערדען דא סינאנאגע דעס ראבבי-נער- טויטשען איינעווייזען, דא נאך הייער וועלענדען נעמטע, ווא אויך פיעלע דעפטיטירטע ווארען ביא דיעזער איינעווייזען דער סעמינאר-סינאנאגע, דא איינעווייזענע-ערע העלשע דער סעמינאר-דירעק- טאר, דר בלאך (דער ביהע דער ראבבי-נער אין שילדען וואר). דא הייער וועלענדען אוועק- טויטשען דיסטריקט-פערזענלעכע אונד דא מיט- ליערער דער סעמינאר-קאסמיסאר-נעמאנע זיך אויך צום אונגארישען מיניסטער-פערזענלעכע אונד טויטשען דער זיך אויך דאס פערזענלעכע אונד צופארקאממענדיגע עמפאנגען האטטע, דיעזע פרי-שטאנדרע דאנכטע דער אונגארישען רעניערונג דער יאהרע ביהענערען בעמיהונגען ווענען ער- רייכטיג דעס סעמינארס, זא ערוויכטע דא דע- נערוונג, דאס דיעזען אויך וויסערדען דאס סעמינאר שישפען מאנע, מיניסטער-פערזענלעכע טויטשען וואר זעהר ערפרישען אבער דאס ערשיינען דער דעפי- טאציע אונד פערזענלעכע ערוועלבען, דאס עס דא הייליגע פארטראשע פלובס איינער רעדען אונגארישען רעניערונג זיין וואר, דאס ראבבי-נער- סעמינאר נענען יעדען אונד אונד צו שטענען.

פאללעטאן

דער נעמינדרע-רעטער.

(1-טע פארשענען)

ר אליהו בליבע איינע אויגעבליקע שטאר פאר צאן, דאך זאנעט ער מיט צושטענדער שטימע: אונד וואר, דא נחלי איוויק, נלויבען וויקליך דא איבער מיך נע- הארשען פערעכטונגען? וואס אויך בלאס געהאט (ערווערטע ד נחלי איוויק שפאטיש). ווירדע אויך ניכט נלויבען, וואהל אבער וואס אויך מיט מיניען איינען איינען נעוועהן, דא יא יענער אויספירט שרידע, דער אונבעקאנטעס מאסע אין מיניעס הויז זיך אונגעשטימען! - הייער פערלאך ר אליהו דא נעוולד, ער ערהאב זיך נעעלל, אום דאס צושטער זיינעם בעלדירערס צו פער- לאסען, דאך דיעזער זאנעט: וואצו דען דיעזע ענשרים- טונג הער ראבבינער, ווען יא וויקליך ר אונד זא נענען יא דאך דען נאמען יענער מאסע? יי, יי! (ערווערטע ר אליהו), דאס קאני, דאס דאך אויך ניכט, דאך ווערדען דען נאמען יענער פריא ניכט פאר אללע וועלכע בלאס שטעללען? קיים האט ר אליהו דיעזע ווארעט אויסגעשפראכען, אלס ר נחלי איוויק אום נענענעמער אוילע, דא צושטערנדיק מיט געוואלטהאם דען פערמערן נעסטען פאר- פירטע אונד יא אחר שפראך: ווערע דא נון, ווערע- טער, דא האסטו געהאט, דער פראפעס ראבבינער דאס- דען נאמען דער שאנען פריא ניכט נענען; ער פריכטעט יא בלאס צו שטעללען?!

ר אליהו אונד עסמאן שפראגען ביא דיעזער איי- סעיונג פלאפעליך אויך, אלס ווערען זא פאר איינער שלאנע נעכטען ווארדען, נחלי פיל פאר שרעקען אונד שאנדע אין פאמאכט. ר נחלי איוויק רוקט זיך דא ברוילע איבער, דא נאנע אונד שוועטע אלל דעס מיט טיילישעס שפאטען אן. נעכראכטען אונד ענטשונגען קעהרע ר אליהו נאך דיעזעס אויספירטעטע ביא ר נחלי איוויק אין זיינע וואה- נונג צורוק, אין זיינעם קליינען בית המדרש, דאכט ער איבער דאס פארנעמאלענע נאך, ער וואר נאנין ערררשט אונטער דעם נעראנקען, דאס ער ביא זיינער בייזש-העלענע ניכט בלאס איינען קארבי, אונדערן איינען קארב פאלל שטעיהונגען אונד פערזענלעכע ווענען, געהאלטען האט, אויך דאס וואר אים ניכט ענטנאנען, דאס מייט אים נעכטע צושטער אלס, זא פארטוישע אונד בעלדירענען מיט א- נעהארט, וואס זאללשע זיך אלאך מייט איבער דיעזען פער- דאכט דעכטען! - וועררער ר אליהו אין טיעפעס נאכדענקען פערזוי- קען וואר, אפגעטע זיך דא שווער, איין ווענער מאנן פראס אין, לענטע איינען ביינען אויף דען טיש אונד פערשוואנד. צושטערנע עראפפונג דער אנהען אויסגענעטע ראבבינער דען ביינען, ער ערהעלט דא ווענען ווארעט: פראפעסען זא הער ראבבינער, וואלדען זא מיט, אויך בע- נענדע מיך און לוסטהויזע מיניעס נארטעס, הערווינג- ר אליהו דאכט ניכט לאנג נאך, פערניכטעטע דען ביינען - ביינען נאך זיינעם שפאכע אונד פערליעס זיינע וואונגען -

ר אליהו אונד עסמאן שפראגען ביא דיעזער איי- סעיונג פלאפעליך אויך, אלס ווערען זא פאר איינער שלאנע נעכטען ווארדען, נחלי פיל פאר שרעקען אונד שאנדע אין פאמאכט. ר נחלי איוויק רוקט זיך דא ברוילע איבער, דא נאנע אונד שוועטע אלל דעס מיט טיילישעס שפאטען אן. נעכראכטען אונד ענטשונגען קעהרע ר אליהו נאך דיעזעס אויספירטעטע ביא ר נחלי איוויק אין זיינע וואה- נונג צורוק, אין זיינעם קליינען בית המדרש, דאכט ער איבער דאס פארנעמאלענע נאך, ער וואר נאנין ערררשט אונטער דעם נעראנקען, דאס ער ביא זיינער בייזש-העלענע ניכט בלאס איינען קארבי, אונדערן איינען קארב פאלל שטעיהונגען אונד פערזענלעכע ווענען, געהאלטען האט, אויך דאס וואר אים ניכט ענטנאנען, דאס מייט אים נעכטע צושטער אלס, זא פארטוישע אונד בעלדירענען מיט א- נעהארט, וואס זאללשע זיך אלאך מייט איבער דיעזען פער- דאכט דעכטען! - וועררער ר אליהו אין טיעפעס נאכדענקען פערזוי- קען וואר, אפגעטע זיך דא שווער, איין ווענער מאנן פראס אין, לענטע איינען ביינען אויף דען טיש אונד פערשוואנד. צושטערנע עראפפונג דער אנהען אויסגענעטע ראבבינער דען ביינען, ער ערהעלט דא ווענען ווארעט: פראפעסען זא הער ראבבינער, וואלדען זא מיט, אויך בע- נענדע מיך און לוסטהויזע מיניעס נארטעס, הערווינג- ר אליהו דאכט ניכט לאנג נאך, פערניכטעטע דען ביינען - ביינען נאך זיינעם שפאכע אונד פערליעס זיינע וואונגען -